

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВИРОБНИЧА САНІТАРІЯ»
(для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності
7.05070203, 8.05070203 «Електричний
транспорт», спеціалізації «Охорона праці на електричному транспорті»)

Навчальна і робоча програма навчальної дисципліни «Виробнича санітарія» (для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності 7.05070203, 8.05070203 «Електричний транспорт», спеціалізації «Охорона праці на електричному транспорті») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: К. В. Данова. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 15 с.

Укладач: доц. каф. «Безпека життєдіяльності» К. В. Данова

Рецензент: доц.. каф. БЖД: Ю. І. Жигло

Затверджено на засіданні кафедри «Безпека життєдіяльності»

Протокол № 15 від 20.04.2011 р.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1 Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни	5
1.3 Освітньо-кваліфікаційні вимоги	6
1.4 Анотація програми навчальної дисципліни.....	7
2. РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА.....	9
2.1 Розподіл обсягу навчальної роботи студента за спеціальностями та видами навчальної роботи.....	9
2.2 Зміст дисципліни	9
2.3 Розподіл часу за модулями і змістовими модулями	10
2.4 Лекційний курс (денне навчання)	10
2.5 Практичні (семінарські) заняття	11
2.6 Лабораторні роботи	11
2.7 Індивідуальні завдання: курсовий проект (робота), РГР, контрольна робота тощо	11
2.8 Самостійна навчальна робота студента.....	12
2.9 Засоби контролю та структура залікового кредиту	12
2.10 Інформаційно-методичне забезпечення	13

ВСТУП

Мета та завдання вивчення дисципліни - ознайомлення майбутніх фахівців з науковими основами виробничої санітарії та гігієни праці, методикою визначення класу умов праці, а також пільг та компенсацій за роботу у важких та шкідливих умовах.

Предмет вивчення у дисципліні - умови праці на виробництві, їх гігієнічна класифікація, а також атестація робочих місць за умовами праці та впровадження її результатів для покращення стану виробничого середовища.

Програма розроблена на основі: ОКХ спеціаліста, магістра напряму підготовки 0922 «Електромеханіка» спеціальність 7.05070203, 8.05070203 «Електричний транспорт» від 15.12.2005 р. ОПП підготовки спеціаліста, магістра напряму підготовки 0922 «Електромеханіка» спеціальність 7.05070203, 8.05070203 «Електричний транспорт» від 15.12.2005 р. СВО ХНАМГ варіативна частина освітньо-кваліфікаційної характеристики КХ-7.092.202.00-05

Згідно робочих навчальних планів дисципліна «Виробнича санітарія» є вибірковою. Загальний обсяг навчальної роботи студента складає 5,5 кредити / 198 години. Формою підсумкового контролю є іспит.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Мета, предмет та місце дисципліни

1.1.1 Мета та завдання вивчення дисципліни - ознайомлення майбутніх фахівців з науковими основами виробничої санітарії та гігієни праці, методикою визначення класу умов праці, а також пільг та компенсацій за роботу у важких та шкідливих умовах.

1.1.2 Предмет вивчення у дисципліні - умови праці на виробництві, їх гігієнічна класифікація, а також атестація робочих місць за умовами праці та впровадження її результатів для покращення стану виробничого середовища.

1.1.3 Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Основи охорони праці	Виконання дипломних проєктів та магістерських робіт
Методи оцінки небезпечних та шкідливих виробничих факторів	
Охорона праці в галузі	

1.2 Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Виробнича санітарія

(5,5 кредиту / 198 години)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1.1. Законодавчі та нормативні документи в галузі виробничої санітарії (3 кредити / 108 годин).

1. Законодавство з виробничої санітарії
2. Нормативні документи в галузі виробничої санітарії
3. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу

ЗМ 1.2. Атестація робочих місць за умовами праці (2,5 кредиту / 90 годин).

1. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці
2. Розслідування професійних захворювань на виробництві.

3. Планування та організація заходів, спрямованих на збереження здоров'я працюючих

1.3 Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнями сформованості) та знання	Типові задачі діяльності, у яких використовуються вміння та знання	Виробничі та соціальні функції, до яких відносяться типові задачі діяльності
1	2	3
<p>Студент повинен знати: законодавчі акти, що регламентують діяльність в галузі виробничої санітарії і гігієни праці; джерела небезпечних та шкідливих виробничих факторів на підприємствах міського електричного транспорту, методи оцінювання параметрів мікроклімату, запиленості, загазованості повітря робочої зони виробничих приміщень ремонтно-експлуатаційних підприємств міського електричного транспорту, джерела виникнення та методи оцінювання виробничого освітлення, шуму, вібрації, інфра- та ультразвуку, нормативні документи стосовно проведення вимірювань та визначення допустимих рівнів небезпечних та шкідливих виробничих факторів, правила статистичної обробки результатів вимірювань.</p> <p>Студент повинен вміти: визначати джерела потенційної небезпеки при проведенні ремонтно-експлуатаційних робіт у виробничих приміщеннях депо та на лінії; організувати проведення вимірювань рівнів небезпечних та шкідливих виробничих факторів в умовах</p>	<p>Виробнича: організація проведення атестації робочих місць, вимірювань рівнів небезпечних та шкідливих виробничих факторів у приміщеннях трамвайних і тролейбусних депо, а також на лінії згідно вимог відповідних нормативних документів.</p> <p>Соціально-виробнича: забезпечення дотримання параметрів небезпечних та шкідливих виробничих факторів у виробничих приміщеннях депо в гранично припустимих межах.</p> <p>Соціально-побутова: якісна організація праці шляхом дотримання рівнів небезпечних та шкідливих виробничих факторів у допустимих межах з метою збереження здоров'я працівників міського електричного транспорту та їх нащадків.</p>	<p>Проектувальна: знання конструкції та особливостей роботи засобів вимірювання рівнів небезпечних та шкідливих виробничих факторів.</p> <p>Організаційна: організаційні заходи щодо проведення атестації робочих місць і подальшої оцінки її результатів в умовах виробництва з метою прийняття рішень щодо організації безпечного проведення робіт.</p> <p>Управлінська: оперативно-методичне керівництво роботою з охорони праці на підприємствах міського електричного транспорту.</p> <p>Виконавська: складання комплексних заходів щодо встановлення нормативів безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.</p> <p>Технічна: організація проведення вимірювань та правильне застосування засобів вимірювання в умовах виробництва.</p>

1	2	3
виробництва, працювати з нормативною документацією стосовно проведення вимірювань та регламентації допустимих рівнів небезпечних та шкідливих виробничих факторів, вибирати засоби проведення вимірювань небезпечних та шкідливих виробничих факторів, визначати похибки вимірювань з метою підвищення якості проведення атестації робочих місць.		

1.4 Анотація програми навчальної дисципліни

«Виробнича санітарія»

Мета та завдання вивчення дисципліни - ознайомлення майбутніх фахівців з науковими основами виробничої санітарії та гігієни праці, методикою визначення класу умов праці, а також пільг та компенсацій за роботу у важких та шкідливих умовах. Предмет вивчення у дисципліні - умови праці на виробництві, їх гігієнічна класифікація, а також атестація робочих місць за умовами праці та впровадження її результатів для покращення стану виробничого середовища. Для реалізації мети розглядаються: законодавчі та нормативні документи в галузі виробничої санітарії і гігієни праці, принципи гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості і небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу, а також організація проведення атестації робочих місць за умовами праці на виробництві.

The purpose and tasks of study of discipline - acquaintance of the future experts with scientific bases industrial sanitation and hygiene of work, technique of definition of a class of working conditions, and also privileges and indemnifications for job in heavy and harmful conditions. A subject of study in discipline - working condition on manufacture, their hygienic classification, and also certification of workplaces for working conditions and introduction of its results for improvement of a condition of

industrial environment. For realization of the purpose are examined: the legislative and normative documents in the field of industrial sanitation and hygiene of work, principles of hygienic classification of work behind parameters health hazard and danger of the factors of industrial environment, weight and intensity of labour process, and also organization of realization of certification of workplaces on working conditions on manufacture.

Цель и задачи изучения дисциплины - ознакомление будущих специалистов с научными основами производственной санитарии и гигиены труда, методикой определения класса условий труда, а также льгот и компенсаций за работу в тяжелых и вредных условиях. Предмет изучения в дисциплине - условия труда на производстве, их гигиеничная классификация, а также аттестация рабочих мест по условиям труда и внедрение ее результатов для улучшения состояния производственной среды. Для реализации цели рассматриваются: законодательные и нормативные документы в области производственной санитарии и гигиены труда, принципы гигиенической классификации труда за показателями вредности и опасности факторов производственной среды, тяжести и напряженности трудового процесса, а также организация проведения аттестации рабочих мест по условиям труда на производстве.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1 Розподіл обсягу навчальної роботи студента

за спеціальностями та видами навчальної роботи

(за робочими навчальними планами денної форми навчання)

Спеціальність, спеціалізація (шифр, абрєвіатура)	Семестр(и)	Загальний обсяг		Годин								Іспити (сем.)	Заліки (сем.)
		Кредити	Години	Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому числі				
					Лекції	ПЗ, семінари	ЛР		КР	КП/Кур	РГР		
спеціальність 7.092202, 8.092202 ЕТ, спеціалізація 7.092202, 8.092202 ОП на ЕТ	9	5,5	198	90	36	18	36	108	-	40	-	9	-

2.2 Зміст дисципліни

(обов'язкова складова за СВО ХНАМГ ПНД _____ та додаткова частина)

Модуль 1. Виробнича санітарія

(5,5 кредиту / 198 години)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1.1. Законодавчі та нормативні документи в галузі виробничої санітарії
(3 кредити / 108 годин).

1. Законодавство з виробничої санітарії
2. Нормативні документи в галузі виробничої санітарії
3. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу

ЗМ 1.2. Атестація робочих місць за умовами праці

(2,5 кредиту / 90 годин).

1. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці
2. Розслідування професійних захворювань на виробництві.
3. Планування та організація заходів, спрямованих на збереження здоров'я працюючих

2.3 Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кре- дит/годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1	5,5 / 198	36	18	36	108
ЗМ 1.1	3 / 108	20	10	20	58
ЗМ 1.2	2,5 / 90	16	8	16	50

2.4 Лекційний курс (денне навчання)

Зміст	Кількість годин
ЗМ 1.1. Законодавчі та нормативні документи в галузі виробничої санітарії	18
1. Поняття виробничої санітарії та гігієни праці	2
2. Законодавство в галузі виробничої санітарії	2
3. Нормативні документи в галузі виробничої санітарії	2
4. Гігієнічна класифікація умов праці за характеристиками факторів виробничого середовища	2
5. Гігієнічні критерії оцінки умов праці при дії хімічного фактора	2
6. Гігієнічні критерії впливу віброакустичних факторів	2
7. Класифікація умов праці за показниками мікроклімату	2
8. Класифікація умов праці за показниками світлового середовища	2
9. Класифікація умов праці за показниками важкості та напруженості трудового процесу	2
ЗМ 1.2. Атестація робочих місць за умовами праці	18
1. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці	4
2. Класифікація професійних захворювань	1
3. Порядок розслідування професійних захворювань на виробництві	4
4. Реєстрація та облік професійних захворювань	1
5. Пільги та компенсації за роботу у важких чи шкідливих умовах праці	2
6. Планування та організація заходів, спрямованих на збереження здоров'я працюючих	2
7. Порядок забезпечення працівників засобами індивідуального захисту	4
Всього:	36

2.5 Практичні (семінарські) заняття (денне навчання)

Зміст	Кількість годин
1. Оцінка умов праці при наявності шкідливих речовин в повітрі робочої зони	2
2. Розробка рекомендацій щодо впровадження заходів з покращення умов праці при наявності шкідливих речовин в повітрі робочої зони	2
3. Оцінка умов праці при наявності шуму на робочому місці	2
4. Розробка рекомендацій щодо впровадження заходів з покращення умов праці при наявності шуму на робочому місці	2
5. Оцінка умов праці за показниками мікрокліматичних умов	2
6. Розробка рекомендацій щодо впровадження заходів з покращення умов праці за мікрокліматичними умовами	2
7. Оцінка умов праці за фактором освітленості, важкості та напруженості трудового процесу	2
8. Розробка рекомендацій щодо впровадження заходів з покращення умов праці за фактором освітленості	2
9. Розробка рекомендацій щодо впровадження заходів з покращення умов праці за фактором важкості та напруженості трудового процесу	2
Всього:	18

2.6 Лабораторні роботи (денне навчання)

Зміст	Кількість годин
Дослідження важкості й напруженості праці	4
Дослідження параметрів виробничого мікроклімату	4
Методика гігієнічної оцінки виробничого шуму	4
Методи добору та аналізу проб повітря виробничих приміщень	4
Атестація робочих місць за умовами праці	8
Дослідження параметрів виробничого освітлення	4
Методика дослідження електромагнітного випромінювання	4
Ергономічне забезпечення організації робочого місця	4
Всього:	36

2.7 Індивідуальні завдання: курсовий проект

Тематика курсового проекту «Розробка рекомендацій щодо покращення умов праці працівників підприємств міського електричного транспорту на основі проведеної атестації робочих місць»

У курсовому проекті студенти здійснюють вибір конкретного робочого місця; виміри і розрахунки основних показників виробничого середовища і трудового процесу; розробляють рекомендації з поліпшення умов праці; обґрунто-

вують пільги і компенсації працюючим у відповідно до Списків №1 і 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників з шкідливими та важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах. Всі розрахунки мають текстовий і графічний матеріали. Обсяг записки до курсового проекту має становити 25-30 сторінок рукописного тексту та лист графічної частини формату А-1.

Етапи виконання курсового проекту

№ етапу	Зміст	Кількість годин
1	Розгляд основних законодавчих та нормативних документів стосовно проведення атестації робочих місць за умовами праці	15
2	Гігієнічна оцінка умов праці на робочому місці із встановленням рівнів небезпечних та шкідливих виробничих факторів	15
3	Складання карти умов праці та розробка відповідних рекомендацій щодо їх покращення	10
	Всього:	40

2.8 Самостійна навчальна робота студента

Самостійна робота студентів передбачає ознайомлення із основною літературою та додатковими інформаційними та нормативними джерелами, які визначені тематичним планом і необхідні для повного засвоєння дисципліни, що вивчається. Крім того, готуючись до виконання і захисту лабораторних робіт, студенти користуються методичними розробками кафедри, які включають як теоретичні основи роботи, так і методику її проведення і обробки отриманих результатів досліджень. План виконання самостійної роботи студентами наведений у методичних вказівках із самостійної роботи.

2.9 Засоби контролю та структура залікового кредиту

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Максимальна кількість балів %
Модуль 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
ЗМ 1.1 Тестування, захист лабораторних робіт	25
ЗМ 1.2 Тестування, захист лабораторних робіт	25
Захист курсового проекту	10
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1	
Іспит	40
Всього за модулем 1	100 %

Поточний контроль засвоєння матеріалу курсу проводиться у формі тестів по бальній шкалі для кожного змістовного модуля.

Виконання курсового проекту

Контроль виконання курсової роботи	Максимальна кількість балів %
Модуль 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
1 Виконання першого етапу курсового проекту	20
2 Виконання другого етапу курсового проекту	20
3 Виконання третього етапу курсового проекту	20
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1	
Захист курсового проекту	40
Всього:	100 %

Підсумковий контроль визначає систему і структуру знань студента у цілому. Він проводиться у формі іспиту на підставі результатів поточного контролю, проведення практичних занять та захисту курсового проекту, а також успішного засвоєння проблемних питань, винесених на самостійну підготовку.

Студенти, які успішно виконали у встановлений термін усі навчальні завдання, допускаються до іспиту.

2.10 Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ, де застосовується
1	2
<i>1. Рекомендована основна навчальна література (підручники, навчальні посібники, інші видання)</i>	
1. Основи охорони праці. За ред. К.Н. Ткачука. Підручник. К., "Основа", 2003.	ЗМ 1.1
2. Основи охорони праці: Навчальний посібник / За ред. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 480 с.	ЗМ 1.1
3. Гандзюк М. П., Желібо Є. П., Халімовський М. О. Основи охорони праці: Підруч. для студ. ВНЗ. За ред. М. П. Гандзюка. - К.: Каравела, 2004.	ЗМ 1.1
4. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці Підручник. - Львів., "Афіша". 2004.	ЗМ 1.1
5. Трахтенберг І.М., Коршун М.М., Чебанова О.В. Гігієна праці та виробнича санітарія. – К., 1997. – 464 с.	ЗМ 1.1
6. Метрологическое обеспечение безопасности труда: Справочник в 2 т. / Под ред. И.Х. Сологана. – М.: Изд-во стандартов, 1989.	ЗМ 1.1
7. Безопасность производственных процессов: Справочник / Под общ. ред. С.В. Белова. – М.: Машиностроение, 1985. – 448 с.	ЗМ 1.1
8. Основы инженерной психологии /Под ред. Б.Ф. Ломова. – М., 1986.	ЗМ 1.2

1	2
2. Додаткові джерела <i>(довідники, нормативні видання, сайти Інтернет тощо)</i>	
1. Основи охорони праці. Лабораторний практикум. За ред. Б.М. Коржика. На-вчальний посібник. - Х., ХДАМГ, 2002.	ЗМ 1.1
2. Инженерные решения по охране труда в строительстве. Под ред. Г.Г. Орло-ва. – М., 1985.	ЗМ 1.1
3. Русин В.И., Орлов Г.Г. и др. Охрана труда в строительстве. Инженерные решения. Справочник. – К., 1990.	ЗМ 1.1
4. Інженерні рішення з охорони праці при розробці дипломних про-ектів інженерно-будівельних спеціальностей. За ред В.В. Сафонова. – К., 2000.	ЗМ 1.1
5. ДСТУ, ГОСТн ССБТ, СНиП, ДБН, ДСН та інші нормативно-правові доку-менти з охорони праці.	ЗМ 1.1
6. Електронні сайти мережі Internet: http://ohrana.mbr.sumy.ua ., http://www.dnop.kiev.ua/ , http://document.org.ua/dnaop/index.php .	ЗМ 1.1 – 1.2
3. Методичне забезпечення <i>(реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)</i>	
1. Методичні вказівки до лабораторних робіт з дисципліни «Вироб-нича санітарія» і «Гігієна праці» / Е.М. Будянська та ін. – Х.: ХНАМГ, 2007.	ЗМ 1.1 – 1.2
2. Основи охорони праці. Лабораторний практикум. ХДАМГ, 2002 (бібл. №0-75 65.9(2) 248Я7).	ЗМ 1.1 – 1.2
3. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисц. «Виробнича санітарія» / Е.М. Будянська та ін. – Х.: ХНАМГ, 2008.	ЗМ 1.1 – 1.2
4. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисц. «Виро-бнича санітарія» / Е.М. Будянська та ін. – Х.: ХНАМГ, 2005.	ЗМ 1.1 – 1.2

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни «**Виробнича санітарія**»
(для студентів 5 курсу денної форми навчання спеціальності
7.05070203, 8.05070203 «Електричний
транспорт», спеціалізації «Охорона праці на електричному транспорті»)

Укладач: **ДАНОВА** Карина Валеріївна

В авторській редакції

Комп'ютерна верстка: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2011, поз. 183 Р

Підп. до друку 05.09.2011 р.

Друк на ризографі

Тираж 10 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 0,8

Зам. № 7457

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4064 від 12.05.2011 р.